

V tomto oddíle najdete přehled různých pramenů práva v Belgii.

1. Jaké jsou právní nástroje či „prameny práva“, které stanoví právní normy?

Právo je soubor psaných i nepsaných závazných právních předpisů, jimiž se řídí společenské vztahy mezi občany a orgány a mezi občany navzájem a které rovněž upravují výkon veřejné správy.

Existuje rozdíl mezi **formálními** a **materiálními** prameny. Prameny materiální na rozdíl od pramenů formálních neobsahují skutečné právní normy. Jedná se zejména o dobrou víru, právo ekvity a přiměřené chování.

Existuje pět rozdílných kategorií formálních pramenů práva. Tři z nich jsou závazné: **právní předpisy, právní obyčeje a obecné právní zásady**. Další dva prameny práva nejsou závazné, o právu pouze svědčí (gnoseologické prameny práva): **judikatura a doktrína**.

Právní předpisy jsou podrobněji vysvětleny v níže uvedených bodech 3 a 5. Z definice se právními předpisy rozumí psaná pravidla přijatá úřední mocí.

Právní obyčeje jsou z definice právem nepsaným. Obecně upravují zvyky a obyčeje fyzických osob, a obzvláště zvyky a obyčeje různých profesních kategorií. Obecné právní zásady vyjadřují vyšší hodnoty, které si daná společnost přeje dodržovat, jako je zásada rovnoprávnosti všech občanů, přiměřenost přijatých norem a opatření a zásada, že úřední orgány musejí fungovat v souladu se zákonem. Mnohé z těchto zásad jsou vyjádřeny v takzvaných právních maximách, jako je „*non bis in idem*“ v trestním právu a zásada „*lex posterior derogat legi priori*“.

Judikatura a doktrína jsou gnoseologickými prameny práva. Judikatura spočívá v souboru rozhodnutí vydaných soudními dvory a soudy. Rozsudek je vykonatelný pouze pro strany sporu. V Belgii neexistuje precedenční systém. Jedinými všeobecně vykonatelnými rozhodnutími jsou rozhodnutí Ústavního soudu (*Cour constitutionnelle*). Dalšími vyššími jurisdikcemi jsou Státní rada (*Conseil d'État*) (nejvyšší správní soud) a Kasační soudní dvůr (*Cour de cassation*) (nejvyšší soud zabývající se obecným právem).

Dalším důležitým pramenem je **mezinárodní právo**, které tvoří zejména Smlouva o Evropské unii, nařízení a směrnice Unie a Evropská úmluva o lidských právech. Navíc existuje řada úmluv vypracovaných v rámci fungování mezinárodních institucí, jako je Organizace spojených národů nebo Rada Evropy (mnohostranné úmluvy), nebo mezi Belgií a jiným státem (dvoustranné úmluvy). Tento pramen práva se stal v posledních desetiletích velmi důležitý a jeho význam stále roste. Řada ustanovení, která jsou v těchto nástrojích obsažena, přímo ovlivňuje náš každodenní život.

Stránky nazvané Belgické právní předpisy *Législation belge* (ve francouzštině) nebo ***Belgische Wetgeving*** (v nizozemštině) vám umožní přístup do databáze **belgických konsolidovaných právních předpisů**. Pomocí vyhledávače a indexačního nástroje můžete vyhledávat všechny normativní dokumenty v platném znění vydané v belgickém věstníku *Moniteur belge* **od roku 1830**. Do databáze však zatím nebyly zařazeny všechny správní a daňové předpisy zveřejněné **před rokem 1994**.

2. Jaký je právní statut obecných právních zásad, právních obyčejů a judikatury?

Viz **otázka č. 1**.

3. Jaká je hierarchie těchto různých právních nástrojů?

Osoby s bydlištěm v Belgii se musejí řídit několika kategoriemi právních norem: vztahují se na ně nejen normy vydané belgickými federálními úřady, ale i normy vydané nižšími jednotkami, jako jsou provincie a obce (1). Belgie je rovněž členem mnoha mezinárodních a nadnárodních organizací, jako je Organizace spojených národů, Evropská unie, Rada Evropy a NATO. Normy vydané těmito organizacemi jsou pro belgické úřady a obyvatele rovněž platné. Ne všechny zákonodárné orgány mají přesně vymezenou oblast působnosti a ne všechny kategorie zákonů mají stejný statut, což může znamenat riziko kolize. Z tohoto důvodu existuje hierarchie norem, v níž platí zásada, že nižší normy nemohou nikdy kolidovat s normami vyššími.

Co se týče belgického vnitrostátního práva, je nejvyšší normou **ústava**, která upravuje oddělení pravomocí a způsob, jímž jsou tyto pravomoci vykonávány. Ústava mimo jiné stanoví základní hodnoty naší společnosti a základní práva občanů. Rozsudkem ze dne 27. května 1971 Kasační soudní dvůr potvrdil, že všechny mezinárodní a nadnárodní právní normy stojí v hierarchii výše než vnitrostátní právní normy včetně ústavy. Pokud by nařízení Evropské unie bylo v rozporu s ústavou, přednost bude mít uvedené nařízení.

Na nižší hierarchické úrovni se pod ústavou nacházejí:

zvláštní zákony (*lois spéciales*) (zákony přijaté zvláštní většinou, které stanoví rozdělení pravomocí a základní pravidla fungování veřejných institucí) a dále zákony (*lois*), dekrety (*décrets*) a nařízení (*ordonnances*), královské výnosy (*arrêts royaux*) a vládní nařízení (*arrêts de gouvernement*), jimiž se provádějí zákony nebo dekrety, a nakonec ministerské vyhlášky (*arrêts ministériels*).

4. Za jakých podmínek vstupují v platnost normy obsažené v nadnárodních nástrojích na vnitrostátním území?

Nařízení Evropské unie jsou přímo použitelná a belgické zákonodárství není přímo zapojeno do jejich provádění. Ke schválení a ratifikaci mezinárodních smluv je však zásah belgických zákonodárných orgánů nutný. V některých oblastech musí mezinárodní smlouvy schválit a ratifikovat všechny belgické zákonodárné orgány, což může znamenat těžkopádné a časově náročné postupy. Belgické zákonodárné orgány se podílejí rovněž na provádění směrnic Evropské unie, neboť provádění směrnic do vnitrostátních právních předpisů je povinné.

5. Které orgány mají pravomoc přijímat právní normy?

Belgie je federálním státem, který tvoří **tři oddělené ústavní pravomoci**: zákonodárná, výkonná a soudní. Zákonodárná pravomoc zahrnuje vytváření zákonů, výkonná pravomoc jejich provádění a pravomoc soudní zahrnuje řešení sporů, které vznikají při uplatňování uvedených zákonů.

Zákonodárná pravomoc v rámci federace

Iniciativu v oblasti federálních právních předpisů může mít jeden nebo více členů Sněmovny reprezentantů nebo jeden či více členů Senátu nebo král (což jsou v praxi jeho ministři nebo státní tajemníci). Tyto tři složky tvoří zákonodárnou pravomoc v Belgii.

Zákony vycházejí z návrhu zákona (*propositions de loi*), které předkládá člen Senátu nebo Sněmovny reprezentantů, či z předloh zákona (*projets de loi*), které předkládá král (vypracováním předloh zákona pověřuje král příslušné ministry). Návrhy a předlohy zákona jsou si rovny.

Prováděcí normy k federálním právním předpisům vypracovává výkonný orgán v čele s králem. Pravomoc je možno svěřit některému z ministrů, z čehož plyne rozdíl mezi královskými výnosy a ministerskými nařízeními.

Společenství, regiony, provincie a obce

Belgie je **federální stát** složený ze společenství (*communautés*) a regionů (*régions*). Uvedená společenství a regiony zase zakládají své právní předpisy na pravomocech a kompetencích, které jim svěžuje ústava a některé zvláštní zákony.

Pravomoci společenství se týkají zejména kultury a školství, zatímco hospodářská politika a ochrana životního prostředí jsou v pravomoci regionů. K výkonu těchto pravomocí má každé společenství a každý region svůj parlament. **Společenství a regiony tedy mohou vypracovávat právní předpisy**, kterým se říká **dekrety** (nebo nařízení v regionu hlavního města Bruselu). Vlády společenství a regionů jsou spolu s poslanci součástí zákonodárné moci na úrovni Evropské unie nebo na úrovni regionu či společenství (zákonodárná iniciativa). Vlády musejí mimo jiné dohlížet na provádění přijatých dekretů a nařízení. Belgické území se dále dělí na **provincie a obce**. Rady provincií a obcí také vyhláší **nařízení** (*règlements/ordonnances*) v oblastech spadajících do jejich pravomocí, konkrétně v oblastech veřejné bezpečnosti, svazu odpadu, kultury a místního vzdělávání. Kolegium provincie a kolegium obce tato různá nařízení provádějí (a v rámci svých pravomocí provádějí rovněž vyšší normy, jako jsou zákony, dekrety, nařízení a výnosy).

Na této úrovni lze tedy najít dvě ze tří pravomocí: pravomoc zákonodárnou, kterou vykonávají parlamenty společenství a regionů, rada provincií a obecní rada, a pravomoc výkonnou, kterou vykonávají vlády společenství a regionů, kolegium provincie a kolegium obce. Soudní pravomoc tomuto dělení nepodléhá. Organizace soudních dvorů a soudů je výhradně ve federální pravomoci.

6. Jaký je postup přijímání těchto právních norem?

Viz [otázka č. 5](#).

Po případném posouzení **návrhů a předloh zákonů** Státní radou o nich na federální úrovni **hlasuje** sněmovna a případně Senát. Dále jsou tyto návrhy a předlohy předány králi, který je **potvrdí a vyhlásí** poté, co je **spolupodepsal příslušný ministr**.

7. Za jakých podmínek vstupují v platnost vnitrostátní normy?

Federální právní předpisy vznikají ve chvíli, kdy je schválí a vyhlásí král. V zásadě vstupují v platnost deset dní po zveřejnění v belgickém věstníku *Moniteur belge*, pokud není stanoveno jinak (2).

Právní normy federovaných jednotek – dekrety a nařízení – schvaluje a zveřejňuje vláda příslušné federované jednotky. Vstupují v platnost deset dní po zveřejnění v belgickém věstníku *Moniteur belge*, pokud není stanoveno jinak.

8. Jakými prostředky lze řešit případnou kolizi různých právních norem v rámci členského státu?

V případě kolize řádně přijatých právních norem existuje několik postupů, jak tuto kolizi řešit. Díky hierarchii norem se lze většině kolizí vyhnout, ale pokud k nim přesto dojde, je třeba použít tyto nástroje.

Článek 142 ústavy svěžuje přezkum právních předpisů do výhradní pravomoci Ústavního soudu s cílem ověřit si dodržování pravidel upravujících pravomoci státu, společenství a regionů. Tato pravidla jsou obsažena v ústavě a v zákoně o institucionální reformě v belgickém federálním státě.

Ústavní soud je rovněž oprávněn rozhodovat tehdy, když uplatněním daného právního předpisu dojde k domnělému porušení základních práv a svobod uvedených v hlavě II (články 8–32) ústavy. Patří sem zejména zásada rovnoprávnosti (článek 10) a nediskriminace (článek 11). Ústavnímu soudu rovněž přísluší posuzovat právní předpisy s ohledem na článek 170 (zásada zákonnosti v oblasti daňového zákona), článek 172 (rovnoprávnost v oblasti daňového zákona) a článek 191 (ochrana cizích státních příslušníků) ústavy.

Viz rovněž **Federální veřejná služba – Soudnictví (Service public fédéral Justice)** a zvláštní zákon ze dne 6. ledna 1989 o Ústavním soudu v rubrice „konsolidované právní předpisy“.

Státní rada (3) jednající na základě článku 160 ústavy řeší veškeré kolize prováděcích norem (individuálních aktů a nařízení) a norem legislativních. Střety zájmů se mimo jiné zabývá dohodovací parlamentní výbor.

(1) Viz **Federální veřejná služba – Soudnictví** (<https://justitie.belgium.be>), rubrika „konsolidované právní předpisy“, ústava z roku 1994 a zvláštní zákon o institucionálních reformách ze dne 8. srpna 1980, jakož i **federální portál**, rubrika „Belgie“.

Vlámské společenství a Vlámská rada (známá rovněž jako Vlámský parlament)

Frankofonní společenství a Rada Frankofonního společenství

Germanofonní společenství a Rada Germanofonního společenství

Vlámský region, který má stejný parlament jako Vlámské společenství (Vlámská rada).

Valonský region a Valonský parlament

Region hlavního města Brusel a Rada regionu hlavního města Brusel (rozdělený v rámci určitých kompetencí mezi vlámský a frankofonní výbor pro záležitosti společenství)

Společenství jsou příslušná pro:

1. kulturní záležitosti;

2. vzdělávání kromě (...);

3. spolupráci mezi společenstvími a mezinárodní spolupráci, včetně pravomoci uzavírat smlouvy v oblastech uvedených v bodech 1 a 2.

Rada Vlámského společenství a Rada Frankofonního společenství odhlasovávají dekrety, které jsou použitelné na jejich území a týkají se personalizovatelných oblastí, jako je spolupráce mezi společenstvími a mezinárodní spolupráce v uvedených otázkách. Dále využívají pravomocí v oblasti uzavírání smluv. Rada Germanofonního společenství má obdobné pravomoci.

Regionální parlamenty mají ve své pravomoci zejména územní plánování, správu historických památek a venkovských oblastí, hospodářství, zemědělství atd.

(2) Viz **Federální veřejná služba – Soudnictví**, rubrika „konsolidované právní předpisy“, zákon ze dne 31. května 1961 o používání jazyků v právních předpisech, o vypracovávání, zveřejňování a vstupu v platnost zákonů a nařízení.

(3) Viz **Federální veřejná služba – Soudnictví**, rubrika „konsolidované právní předpisy“, koordinované zákony o Státní radě ze dne 12. ledna 1973.

« **Právní řád – obecné informace** | **Belgie – obecné informace**

Poslední aktualizace: 19/02/2021

Originální verzi stránky (v jazyce příslušného členského státu) provozuje daný členský stát. Překlad pořídily útvary Evropské komise. Je možné, že změny, které v originální verzi případně provedly orgány daného členského státu, nebyly ještě do překladů zapracovány. Evropská komise vylučuje jakoukoli odpovědnost za jakékoli informace nebo údaje obsažené nebo uvedené v tomto dokumentu. Předpisy v oblasti autorských práv členských států odpovědných za tuto stránku naleznete v právním oznámení.